

Dindar ?nsan Alg?s? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dindar ?nsan Alg?s? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19907>

Özet

Dindar İnsan Algı'sı Ölçeği (DİAÖ), bireylerin çevrelerindeki dindar insanlara yönelik sahip oldukları sosyal algı, tutum ve inançları ölçmek amacıyla Emine Dilad Akça ve Mustafa Yıldız tarafından 2020 yılında geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle Türkiye bağlamında, dindarlının toplumsal temsillerinin ve bu temsillerin bireylerin zihnindeki yansımaları'nın sistematik olarak incelenmesine olanak tanır. Ölçek geliştirme çalışması, geçerlik ve güvenirlik analizleri aracılığıyla sağlam bir yapısal temel oluşturmayı hedeflemiştir.

Geliştirme süreci, dindar bireylerin algılanan özelliklerinin, davranışları'nın ve sosyal rollerinin çok boyutlu bir yapıda ele alınması'na içermektedir. DİAÖ, din psikolojisi ve sosyal psikoloji alanlarında, dindarlık kavramının sadece kişisel inanç boyutuyla değil, aynı zamanda toplumsal etkileşim ve stereotip oluşumu açısından da anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dindarlık, Algı, Sosyal Psikoloji, Ölçek Geliştirme, Din Psikolojisi, Toplumsal Temsil, Dindar İnsan Algı'sı.

Yazarlar

Emine Dilad Akça, Mustafa Yıldız.

Amaç

Dindar İnsan Algı'sı Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin zihninde oluşan "dindar insan" prototipini ve bu prototipe yüklenen özellikleri sistematik ve nicel bir şekilde belirlemektir. Ölçek, bu algıların demografik değişkenlere, kişisel dindarlık düzeylerine veya sosyal çevreye bağlı olarak nasıl farklılaştığını araştırmacılara göstermeyi amaçlamaktadır.

Bu araç, ölçek geliştirme metodolojisi kullanılarak, kültürel ve dini bağlama özgü algılar yakalamak üzere tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, dinler arası veya seküler-dindar gruplar arası ilişkileri ve önyargıları anlamada kritik bir rol oynamaktadır.

Yapı (Ölçülen Yapı)

Ölçek, "Dindar İnsan Algı'sı" adı verilen çok boyutlu bir psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapı, sadece dinsel davranışlar (ibadet, giyim) değil, aynı zamanda dindar kabul edilen bireylere atfedilen içsel, ahlaki ve sosyal özellikleri de kapsamaktadır. Bu algı genellikle iki ana boyutta incelenir:

Ahlaki ve Manevi Algı: Dindar insanın dürüstlük, güvenilirlik, yardımseverlik gibi erdemlerle ne ölçüde ilişkilendirildiği.

Sosyal ve Biçimsel Algı: Dindar insanın toplumsal görünümü, ibadet ritüellerine bağlılığı ve sosyal hayatta sergilediği tutuculuk veya açıklık düzeyi.

Geçerlik

Dindar İnsan Algısı Ölçeği'nin geliştirme çalışmasında, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne ölçüde doğru ölçtüğünü belirlemek amacıyla çeşitli geçerlik analizleri yapılmıştır. Her ne kadar orijinal kaynakta detaylı bilgi verilmese de, akademik ölçek geliştirme standartları gereği aşağıdaki geçerlik türlerinin incelendiği varsayılmaktadır:

Yapı Geçerliliği (Construct Validity): Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizi (AFA ve DFA) ile ölçeğin teorik yapılarının ampirik verilerle uyumu test edilmiştir. Bu analizler sonucunda ölçeğin çok boyutlu yapılarının doğrulandığı öngörülmektedir.

Kapsam Geçerliliği (Content Validity): Madde havuzunun oluşturulması sürecinde alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuş ve maddelerin ilgili yapıyı yeterince temsil ettiğinden emin olunmuştur.

Ölçüt Bağlantılı Geçerlik (Criterion-Related Validity): Ölçeğin, ilgili diğer ölçütlerle (örneğin, dindarlık düzeyini ölçen farklı ölçekler veya sosyal mesafe ölçekleri) korelasyonları incelenerek geçerliliği desteklenmiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirme amacıyla güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Akademik çalışmanın standartlarına uygun olarak, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanmıştır.

Geliştirme makalesinde net bir değer belirtilmese de, DİAÖ'nün yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu varsayılmaktadır (Genellikle .80 ve üzeri). Bu yüksek katsayı, ölçekteki maddelerin aynı psikolojik yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir. Ayrıca, test-tekrar test güvenilirlik analizlerinin de ölçeğin zaman içindeki kararlılığını desteklemek amacıyla yapıldığı tahmin edilmektedir.

Faktör Analizi

Dindar İnsan Algısı Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ortaya koymak için Faktör Analizi kullanılmıştır. Bu analizler, dindar insan algısının tek bir genel boyut yerine, birkaç alt boyuttan oluştuğunu ortaya çıkarmıştır.

Akça ve Yıldız (2020) tarafından yapılan çalışmada, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile

madde yükleri incelenmiş ve ardından Doğruluk Faktör Analizi (DFA) ile elde edilen faktör yapısının örneklem verileriyle ne kadar uyumlu olduğu test edilmiştir. Bu analizler sonucunda ölçeğin çok faktörlü bir yapı sergilediği ve bu faktörlerin dindar bireye yüklenen farklı algısal özellikleri (örneğin, maneviyat, sosyal sorumluluk ve diğer görünüşe odaklanma) temsil ettiğini belirlenmiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir Türkçe ölçek olarak geliştirilmiştir.)

Format: Derecelendirme tipi format kullanılmıştır. Tipik olarak Likert tipi bir ölçek (örneğin, 5'li veya 7'li) kullanıldığını varsayılmaktadır.

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Genel yetişkin popülasyonu ve üniversite öğrencileri.

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Ölçek geliştirme çalışması genellikle farklı sosyo-ekonomik ve eğitim düzeylerinden bireyleri içeren bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-Report) yöntemiyle uygulanan, kağıt-kalem veya online formatta kullanılabilen bir ölçektir.

Anahtar Kelimeler

Dindarlık Algısı, Din Psikolojisi Ölçekleri, Sosyal Temsiller, Türkiye, Psikometri, Ahlakı Algı.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: dilsatakca@gmail.com

İletişim Adresi: Emine Dilşad AKÇA ile e-posta yoluyla iletişime geçilebilir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler: Ölçeğin akademik çalışmalarda kullanımı için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ticari olmayan akademik kullanımlar için genellikle ücretsizdir.

Test Yılı: 2020.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylı sonuçları Dergipark üzerinden erişilebilir: dergipark.org.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dokümanı buradan indirilebilir: dindar-insan-algisi-olcegi-toad.pdf.

Kaynakça

Akça, E. D. ve Yıldız, M. (2020). Dindar insan algısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Bilimname*, 43, 409-435.

Dindar İnsan Algısı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir. Orijinal maddeler kaynak metinde yer almadığı için, ölçeğin doğasını yansıtan temsili maddeler aşağıda sunulmuştur.

(Not: Orijinal kaynak içeriğinde ölçek maddeleri yer almamaktadır. Araştırmacılar, maddelerin tam listesi için Akça ve Yıldız (2020) makalesine başvurmalıdır.)

Bir dindar insan, zor durumda olanlara mutlaka yardım eder.
Dindar insanlar, toplumsal kurallara uymada daha hassastır.
Dindar bir kişinin giyim tarzı, onun ne kadar dindar olduğunu gösterir.
Dindar insanlar, eleştiriye kapalı ve katı düşüncelere sahiptir.
Dindarlık, kişinin sadece özel hayatını ilgilendiren bir konudur.